

ANTANAS PETRIKA

(1891-09-03-1974-11-08)

Antanas Petrika buvo žymus Amerikos lietuvių kultūros veikėjas, gabus publicistas, literatas, mokslo populiarintojas, kritikas, vertėjas. Jo plunksnai priklauso ne tik daugybė straipsnių laikraščiuose, žurnaluose, bet ir eilė vertingų originalių bei verstinių knygų.

Antanas, eidamas devintuosius metus, įstojo į Paežerių pradžios mokyklą. Mokytiis sekėsi, bet dėl ligos mokslą buvo priverstas nutraukti. Sugaišo metus, o po metų mirė tėvas. Antanui teko Parausių kaime piemenauti. Vis dėlto vargais negalais jis tęsė mokslą. „Mokyklą baigiau pirmuoju mokiniu, dar neturėdamas pilnai 12-kos metų,- rašo A.Petrika autobiografijoje. Baigiamuosius egzaminus išlaikiau Vilkaviškio miesto mokykloje. Baigęs „mokslą“, turėjau pats pasirūpinti savo ateitimi“. Berniukas išvyko gyventi pas tėvo brolių Ažuolų Būdą. Gyvendamas pas dėdę padėjo krautuvėje ir laisvu laiku mokėsi lenkų kalbos. Mirus dėdei sudužo visos viltys įstoti į Veiverių mokytojų seminariją. Grįžęs atgal į namus „...stojau pas kitą dėdę, motinos brolių, mokytiis siuvėjo amato, „gizeliauti“. Jis buvo žadėjęs išmokyti mane ne tik siūti, bet ir smuiku groti. Susitarėm, kad aš jam be jokio atlyginimo trejus metus dirbsiu ir dar be to, kaip dėdei, motina jam sumokės 10 rublių už mokymą,- rašo jis biografijoje“. Dėl nepakeliamų darbo sąlygų, neatbuvęs sutarto laiko, A.Petrika paliko dėdę ir išvyko siuvėjo amato mokytiis pas kitą siuvėją, gaudavo po pusę rublio už savaitės darbą. Vėliau siuvėju dirbo ir Vilkaviškyje.

Nesitikėdamas nieko gero sulaukti iš siuvėjo amato, eidamas aštuonioliktus metus, Antanas Petrika išvyksta į Ameriką, apsigyvena Bruklina ir įsidarbina siuvėju. Dėl menko uždarbio metęs siuvimą, kuriam tiek metų ruošėsi, tiek vargo, nuėjo dirbti į mašinų fabriką, kur uždarbis buvo geresnis.

Dirbdamas mašinų fabrike, A.Petrika mokėsi vakarais, o vėliau susidarius sąlygomis, ir dienomis. Pasiruošė studijuoti į odontologijos chirurgijos kolegiją (dabar Kolumbijos universiteto skyrius). 1921 m. baigė kolegiją su didžiuoju aukso medaliu ir gavo dantų gydytojo diplomą. Baigęs aukštąjį mokslą A.Petrika įsikūrė Bruklina ir vertėsi dantų gydytojo praktika iki 1958 metų pabaigos. A.Petrika priklausė Amerikos lietuvių daktarų draugijai, buvo jos centro komiteto narys.

A.Petrika pasižymėjo kaip medicinos, fizikos, chemijos, biologijos ir kitų mokslo šakų populiarintojas. Jis paruošė ir skaitė daug referatų, paskaitų mokslu besidomintiems darbininkams, tokiu būdu prisidėdamas prie mūsų išeivijos švietimo ir kultūrinimo. Išleido nevieną savo parašytą knygą, o taip pat išvertė keletą knygų ir kitų autorių. Pirmąjį leidinį parašė dar būdamas odontologijos kolegijos studentu. 1919 m. išleido knygas „Atmosfera, arba oro gazai ir jų ypatybės“, „Dentisterijos A-B-C“.

A.Petrika iš visų pažangiųjų JAV lietuvių veikėjų daug laiko skyrė lietuvių literatūros istorijai nagrinėti ir 1939 metais Niujorke išleido knygą „Lietuvių tautinio atgimimo pionieriai“, kurioje nagrinėja Vinco Kudirkos, P.Višinsko, G.Petkevičaitės-Bitės, J.Biliūno, Žemaitės, Lazdynų Pelėdos ir Šatrijos Raganos kūrybą ir visuomeninę veiklą.

A.Petrika buvo didelis grožinės literatūros ir apskritai meno mėgėjas. Lietuvių kalbos mokėsi iš įvairios literatūros, kadangi mokykloje neteko jos mokytiis. „Mėgau ir mėgstu literatūrą, daug skaičiau ir studijavau žodžių bei sakinių ir pastraipų sandarą, dėliojuau juos į krūvą, į straipsnius,- rašo autobiografijoje.

A.Petrika buvo pirmasis užsienio lietuvis, kuriam suteiktas aukštas tuometinės valdžios įvertinimas. 1966 m. rugsėjo 3 d. Antanui Petrikai suteiktas Lietuvos TSR nusipelnusio kultūros veikėjo garbės vardas.